

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Μετάφραση στα Αγγλικά και Σχολιασμός Επτά Ποιημάτων από την Συλλογή της
Μαρίας Πολυδούρη Οι Τρίλλιες που Σβήνουν (1928)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ του ΚΟΓΙΑΝΝΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ

Ξ2016120

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΛΕΤΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΚΕΡΚΥΡΑ 2020

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	1
Πρόλογος	2
Εισαγωγή	3
Η Μαρία Πολυδούρη & το έργο της	3
«Νανούρισμα» & μεταφρασμένο	5
Σχολιασμός του ποιήματος & της μετάφρασης του	8
«Γιατί μ' αγάπησες» & μεταφρασμένο	9
Σχολιασμός του ποιήματος & της μετάφρασης του	11
«Κοντά σου» & μεταφρασμένο	12
Σχολιασμός του ποιήματος & της μετάφρασης του	13
«Κ' ήταν μια νύχτα» & μεταφρασμένο	13
Σχολιασμός του ποιήματος & της μετάφρασης του	14
«Σε μία δέσμη από τριαντάφυλλα» & μεταφρασμένο	16
Σχολιασμός του ποιήματος & της μετάφρασης του	17
«Όνειρο» & μεταφρασμένο	18
Σχολιασμός του ποιήματος & της μετάφρασης του	19
«Έλα γλυκέ...» & μεταφρασμένο	20
Σχολιασμός του ποιήματος & της μετάφρασης του	22
Σχολιασμός	23
Επίλογος	27
Βιβλιογραφία	28

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελεί την τελευταία μου μεταφραστική δουλειά ως φοιτητή στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας συμπληρώνοντας τέσσερα χρόνια πλούσιων σπουδών με αρκετές δοκιμασίες. Μέσα από τις σπουδές μου έμαθα πως η μετάφραση δεν είναι κάτι το απλό και δεν επιτυγχάνεται πάντοτε γνωρίζοντας μονάχα δύο ξένες γλώσσες. Είναι μία διαδικασία η οποία απαιτεί χρόνο, έρευνα και ενδιαφέρον – ειδικότερα η λογοτεχνική μετάφραση στην οποία ο μεταφραστής λειτουργεί κυρίως ως συγγραφέας, ποιητής, λογοτέχνης. Μέσα από τα συγγράμματα έμαθα πως η μετάφραση είναι επιστήμη, όμως μέσα από κάποιους καθηγητές και κάποιες εργασίες έμαθα πως η μετάφραση είναι κυρίως μία μορφή τέχνης. Έτσι λοιπόν, επέλεξα για την παρούσα εργασία να ασχοληθώ με την κατεύθυνση της λογοτεχνικής μετάφρασης καθώς αποτελεί το περισσότερο ενδιαφέρον αλλά και δυσκολία για έμένα τον ίδιο.

Εισαγωγή

Ξεκινώντας την πτυχιακή μου εργασία, θα γίνει λόγος περιεκτικά για τη ζωή και το έργο της Μαρίας Πολυδούρη ως ποιήτριας σε συνδυασμό με σύντομες αναλύσεις των ποιημάτων τα οποία επιλέχθηκαν προς μετάφραση. Ύστερα θα ακολουθήσουν τα ποιήματα με τις μεταφράσεις τους και τέλος ο σχολιασμός της εργασίας όσον αφορά την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος και τη μεταφραστική διαδικασία.

Η Μαρία Πολυδούρη & το έργο της

Η Μαρία Πολυδούρη είναι ποιήτρια της Νεορομαντικής Σχολής. Γεννήθηκε στην Καλαμάτα την 1η Απριλίου του 1902. Πέρασε κάποια από τα παιδικά της χρόνια στο Γήθειο (1905-1914) και στα Φιλιατρά (1914-1916) καθώς ο πατέρας της ήταν δάσκαλος οπότε συχνά μετακινούνταν σε διαφορετικές πόλεις. Εκδίδει το πρώτο της γραπτό έργο το 1916 στο περιοδικό «Οικογενειακός Αστήρ». Το 1920 ο πατέρας και η μητέρα της πεθαίνουν. Περνάει στη Νομική Σχολή το 1921 και το 1922 αρχίζει να εργάζεται στη Νομαρχία Αθηνών. Μεταξύ των συναδέλφων της, γνωρίζει τον Κώστα Καρυωτάκη ο οποίος είναι έξι χρόνια μεγαλύτερος της και ήδη ένας φημισμένος ποιητής. Στις 3 Μαΐου του ίδιου έτους γράφει στο ημερολόγιο της *«Τον αγαπώ, τον αγαπώ καμιά αμφιβολία πιά! (...) Απελπισμένε μου ποιητή θα σε αγαπήσω άραγε όσο θέλω ν' αγαπήσω, όσο σου πρέπει;»* Η σχέση τους είναι σύντομη και γεμάτη εμπόδια. Γεμάτη μεγάλες βόλτες, παθιασμένα φιλιά και συγκρούσεις· ένας μοιραίος και ανεκπλήρωτος έρωτας που θα τη σημαδέψει για πάντα. Το 1924 η Πολυδούρη ξεφεύγει από αυτήν την σχέση χωρίς αδιέξοδο με τον Καρυωτάκη και αρραβωνιάζεται τον νεαρό δικηγόρο Αριστοτέλη Γεωργίου. Το 1926 φεύγει για το Παρίσι διαλύοντας τον αρραβώνα της με τον Αριστοτέλη Γεωργίου. Αρχίζει τις σπουδές της επάνω στη ραπτική στο École Pigies, όμως ένα χρόνο αργότερα αρρωσταίνει με φυματίωση -μία θανατηφόρα τότε ασθένεια- και νοσηλεύεται στο νοσοκομείο Charité. Το 1928 επιστρέφει από το Παρίσι. Νοσηλεύεται στο Σωτηρία στην Αθήνα. Η Πολυδούρη έχει ήδη γίνει λογοτεχνικός θρύλος στην Αθήνα. Νεαροί ποιητές της στέλνουν γράμματα προσφέροντας της τη φιλία και τον πλατωνικό τους έρωτα.

Ο Καρυωτάκης την επισκέπτεται στον Ιούνιο να της πει αντίο καθώς φεύγει για την Πρέβεζα. Ένα μήνα αργότερα αυτοκτονεί. Μαζί με την επιδείνωση της υγείας της, το νέο του θάνατο του την κατατροπώνει. Αρνείται να δει κόσμο, σκίζει τις σημειώσεις της με τη σκέψη πως δε θα γράψει ποτέ ξανά. Δεν αργεί όμως να την γοητεύσει και πάλι ο έξω κόσμος. Φεύγει κρυφά από το νοσοκομείο κάπου-κάπου αναζητώντας κάποια μορφή διασκέδασης στη νυχτερινή Αθήνα. Στο τέλος του ίδιου έτος δημοσιεύεται το πρώτο βιβλίο με ποιήματα της με τον τίτλο *Οι Τρίλλιες που Σβήνουν*. Ούτε ένα χρόνο αργότερα το 1929 δημοσιεύεται το δεύτερο βιβλίο της με τίτλο *Ηχώ στο Χάος*. Το 1930, η Πολυδούρη μεταφέρεται στην Κλινική Καραμάνη στα Πατήσια.

Πεθαίνει εκεί στις 26 Απριλίου με τη βοήθεια μίας ένεσης μορφίνης από ένα άγνωστο φιλικό χέρι. Είχε μόλις κλείσει τα 28.

Συνεχίζοντας, μετά από μία πρώτη ανάλυση της ζωής της ποιήτριας ώστε να κατανοηθεί το έργο της σε συνδυασμό με την πορεία της ζωής της, θα ακολουθήσουν τα ποιήματα τα οποία επιλέχθηκαν προς μετάφραση μαζί με σύντομη ανάλυση ως προς τα ίδια και τη διαδικασία της μετάφρασης.

Νανούρισμα

Χλωμή αδελφούλα
η μέρα φτάνει
και στα ματάκια σου
ύπνος δε φάνη.

Τι σε παιδεύει
κ' έχεις την όψη
σκληρή; σαν ανθός
που τώχουν κόψει;

Βλέπω η ματιά σου
που δε λυγάει.
Τι σκέψη τάχα
να κυνηγά;

Χλωμή αδελφούλα
μη με μαλώσης.
Δε θες τα χέρια
σε με ν' απλώσης;

Άλλοτε – αχ, πόσο
δεν το ξεχάνω,
δω, στη μικρουλα
καρδιά μου πάνω

Το μέτωπό σου
μου εμπιστευόσουν
κ' ήσουν γαλήνια
σα να κοιμώσουν

Κι άλλοτε... αχ, τότε
μ' είχες ξεχάσει.
Έκλαιες σαν νάχες
τα πάντα χάσει

Μα της χλωμάδας
η αρρώστεια φάνη
το μετωπάκι σου
σα στεφάνι

Σφίγγει ολοένα.
Πια δε θυμάσαι.
Χλωμή αδελφούλα
πες μου, κοιμάσαι;

Lullaby

Pale little sister,
the day is near
and in your little eyes
sleep is not here.

What troubles you
and your guise
is rough? like a flower
which met its demise.

I see your gaze
staying unbent
what sort of thoughts
are in your head?

Pale little sister
do not scold me
In your hands
why don't you hold me?

Before - ah, how
never forget I will
here, on my little
heart upon still

Your head you
trusted on me
peaceful-looking
like a sleeping beauty.

And before - ah, then
forget me you did.
And you were crying
like you'd lost everything.

But the sickness
turned it pale
your little face
like a veil.

It draws closer.
You no longer recall,
Pale little sister
tell me, asleep do you fall?

Για την αρρώστεια σου
λέω. Θαρrouσα
να την νικήσω
πως θα μπορούσα.

Ξέρω τι αγάπες
κλείνεις στα στήθια.
Θέλεις λουλούδια
και παραμύθια.

Κάποτε μούπες
θαρrou, θλιμμένη,
για μια ψυχουλα
πώχεις χαμένη.

Κι αυτό θα σ' έχει
πολύ απελπίσει.
Την είχες πιότερο
από με αγαπήσει;

Χλωμή αδελφούλα
πια τι με νοιάζει...
Αχ, η ματιά σου
πως σκοτεινιάζει.

Τα παγωμένα
χέρια σου, Θε μου...
Δε σ' είδα τόσο
χλωμή ποτέ μου...

Σήμερα κιόλα,
πριν βασιλέψη
θα πάω στον κήπο
πούχες φυτέψει.

Όλα για μένα
θα ξανανθίσουν.
Θάμαι θλιμμένη,
θα μ' αγαπήσουν.

Και θα μου δώσουν
κάτι δικό τους.
Τη δροσοχάρη,
το μυστικό τους.

I'm talking about your
sickness. I thought I would
beat it but
no way I could.

I know what love
you enclose in your chests.
You want flowers
And fairytale quests.

You once told me
while sad, I deem
about a soul
which you had not seen.

And that must
make you cry.
Had it gotten more of
your love than I?

Pale little sister
no more I care
Ah, it's getting darker
your stare.

My God, your hands are
freezing cold...
Never have I seen you
so pale before...

Today I will
before the sun's departed
go to the garden
you had planted.

All will bloom
for me
I will be sad,
and they'll love me.

And they will give me
something they have.
The briskness
the secret they have.

Και μια ιστορία
θάχνη καθένα.
Θα τη μιλήσουν
σιγά σε μένα.

Για μια ψυχούλα,
για το αγεράκι,
το κρύο σύννεφο
κακό γεράκι.

Και θα στα φέρω
μ' ακούς; Νυστάζεις;
Σα να κοιμάσαι
κι' όμως κυττάζεις

Κάπου. Κοιμήσου.
Το φως σιμώνει.
Χλωμή αδελφούλα
δεν είσαι μόνη.

Είμαι κοντά σου,
σε νανουρίζω.
Τα βάσανά σου
πικρά γνωρίζω.

Μονάχα ο ύπνος
δε λέει «θυμήσου».
Χλωμή αδελφούλα
Φέγγει... κοιμήσου...

And each a
story will have.
Quietly to tell me
they'll come.

For a little soul
for a breeze
the bad hawk
the cloud of freeze.

I'll bring them to you
do you hear me? Are you weary?
It's like you're asleep
but you're staring clearly.

Somewhere. Sleep.
The light is near.
Pale little sister
I'm right here.

With you I remain,
singing you to sleep.
And all your pain
bitterly I know so deep.

Only sleep, "remember"
doesn't say.
Pale little sister
The light shines... sleep away...

Το πρώτο γραπτό της με το οποίο ασχολήθηκα ονομάζεται «Νανούρισμα» και ανήκει στην ποιητική συλλογή της με τίτλο *Οι Τρίλλιες που Σβήνουν*. Το ποίημα παρατηρούμε πως είναι εκτενές καθώς αποτελείται από 24 στροφές με 4 στίχους η κάθε στροφή και το κάθε τετράστιχο είναι μικρό και με λιτή γλώσσα.

Αρχικά ας μιλήσουμε για το νόημα του ποιήματος. Αναφέρεται σε πρόσωπο θηλυκού γένους και την αποκαλεί «χλωμή αδελφούλα». Το άτομο αυτό μπορεί να είναι κάποια φίλη την οποία είχε η Μαρία Πολυδούρη, μπορεί να μιλάει για κάποια γενικότερα ή μπορεί να είναι ακόμη και η ίδια η Πολυδούρη αυτή η *χλωμή αδελφούλα* και το ποίημα να είναι σαν κάποιο νανούρισμα που της διηγούνται. Η θεωρία μου αυτή βασίζεται στο ότι το ποίημα μιλάει για κάποιο κορίτσι το οποίο είναι άρρωστο και όσο περνάει ο καιρός η κατάσταση του επιδεινώνεται «*Μα της χλωμάδας / η αρρώστεια φάνη / το μετώπακι σου / σα στεφάνι*». Ακόμη και εάν το ποίημα δεν αναφέρεται στην ίδια την Πολυδούρη, η ταύτιση της άρρωστης στην ιστορία με την ποιήτρια είναι σίγουρα αναπόφευκτη.

Όσον αφορά τα μορφολογικά στοιχεία του ποιήματος, αρχικά επικρατεί ομοιοκαταληξία όπως και σε όλα τα ποιήματα της Πολυδούρη καθώς ανήκε στην ποιητική γενιά του '20. Η ομοιοκαταληξία στο συγκεκριμένο ποίημα είναι χιαστή όμως μονάχα κατά το ήμισυ. Ο πρώτος στίχος δεν κάνει ομοιοκαταληξία με τον τρίτο όμως ο δεύτερος κάνει με τον τέταρτο (*Τί σε παιδεύει — σκληρή; σαν άνθος | κ' έχεις την όψη — που τώχουν κόψει;*). Στη συνέχεια, πιστεύω πως η χρήση των λέξεων δηλώνει αμεσότητα και τα νοήματα είναι απλά και παραστατικά (*τα χέρια σε με ν' απλώσης;*).

Γιατί μ'αγάπησες

Δεν τραγουδώ παρά γιατί μ'αγάπησες
στα περασμένα χρόνια.
Και σε ήλιο,σε καλοκαιριού προμάντεμα
και σε βροχή, σε χιόνια,
δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες.

Μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου
μια νύχτα και με φίλησες στο στόμα,
μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο
ολάνοιχτο
κ' έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου ακόμα,
μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου.

Μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν
με την ψυχή στο βλέμμα,
περήφανα στολίστηκα το υπέρτατο
της ύπαρξής μου στέμμα,
μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν.

Μόνο γιατί όπως πέρναα με καμάρωσες
και στη ματιά σου να περνάη
είδα τη λυγερή σκιά μου, ως όνειρο
να παίζει, να πονάη,
μόνο γιατί όπως πέρναα με καμάρωσες.

Γιατί δισταχτικά σα να με φώναζες
και μου άπλωσες τα χέρια
κ' είχες μέσα στα μάτια σου το θάμπωμα
-μία αγάπη πλέρια,
γιατί δισταχτικά σα να με φώναζες.

Γιατί, μόνο γιατί σε σέναν άρεσε
γι' αυτό έμεινεν ωραίο το πέρασμά μου.
Σα να μ' ακολουθούσες όπου πήγαινα,
σα να περνούσες κάπου εκεί σιμά μου.
Γιατί, μόνο γιατί σε σέναν άρεσε.

Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα,
γι' αυτό η ζωή μου εδόθη.
Στην άχαρη ζωή την ανεκπλήρωτη
μένα η ζωή πληρώθη.
Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα.

Μονάχα για τη διαλεχτήν αγάπη σου
μου χάρισε η αυγή ρόδα στα χέρια.
Για να φωτίσω μια στιγμή το δρόμο σου
μου γέμισε τα μάτια η νύχτα αστέρια,
μονάχα για τη διαλεχτήν αγάπη σου.
Μονάχα γιατί τόσο ωραία μ' αγάπησες

Because you loved me

I only sing because you loved me
so long ago
And in the sun, in the summer's foreshadow
and in rain, and in snow
I only sing because you loved me.

Only because you held me in your hands
one night and from my lips a kiss you stole
only because of that I am beautiful like a
blossomed lily
and still shiver in my soul
only because you hold me in your hands.

Only because your eyes looked at me
gazing with soul
proudly I adorned the sublime
crown of my whole,
only because your eyes looked at me.

Only because you admired me as I passed by
and in your gaze I saw passing
my slim shadow, like a dream
playing, hurting
only because you admired me as I passed by

Because you haltingly called me
and your hands out you reached
and in your eyes there this blur
-a love abundantly rich,
because you haltingly called me.

Because, only because you liked it
that is why my path remained fair.
As if you followed me wherever I went,
as if you walked near me somewhere there.
Because, only because you liked it.

Only because you loved me I was born,
that's why life was given to me.
In this graceless unfulfilling life
it was me whom life came to see,
only because you loved me I was born.

Only for your precious love
roses were granted to me by sunrise.
To light your way only for a moment with
stars did night fill my eyes,
only for your precious love.
έζησα, να πληθαίνω

τα ονείρατά σου, ωραίες που βασίλεψες
κ' έτσι γλυκά πεθαίνω
μονάχα γιατί τόσο ωραία μ'αγάπησες
Only because you loved me so fine

I lived, to rise
your dreams, beautiful one who reigned
thus sweetly I meet my demise
only because you loved me so fine.

Το δεύτερο γραπτό της με το οποίο ήρθα σε επαφή από όταν ακόμη άρχισα να διαβάζω ποιήματα της Πολυδούρη έχει τίτλο «Γιατί μ'αγάπησες». Ένα πολύ γνωστό και πολύ χαρακτηριστικό ποίημα της Πολυδούρη. Το συγκεκριμένο θεωρώ πως όλες οι αναλύσεις θα συμφωνούν πως αναφέρεται στον Κ. Καρυωτάκη και στην αγάπη των δύο.

Στο ποίημα γίνεται χρήση πρώτου προσώπου ήδη από τους πρώτους στίχους (τραγουδώ) δίνοντας έναν τόνο προσωπικής εξομολόγησης καθώς μιλά για την ευτυχία που προσέφερε η αγάπη του αναφερόμενου στην ποιήτρια. *Δεν τραγουδά παρά γιατί την αγάπησε* και ο μόνος λόγος που όλα πάνω της είναι πλέον όμορφα (*Γιατί μόνο σε σέναν άρεσε / γι' αυτό έμεινεν ωραίο το πέρασμά μου...*) είναι επειδή ο ίδιος τα κοίταξε και τους έδωσε σημασία. Πολλοί ίσως να θεωρήσουν πως το ποίημα δηλώνει την εξάρτηση της Πολυδούρη -και ίσως του καθ'ένα που το διαβάζει και ταυτίζεται- στον Καρυωτάκη και ίσως το συμπέρασμα να είναι πως αγαπάμε τον εαυτό μας μόνο όταν μας αγαπούν οι άλλοι. Δε θεωρώ πως αυτό το μήνυμα είναι απαραίτητα αρνητικό, χωρίς όμως να σημαίνει πως ο μόνος τρόπος να αγαπήσουμε τον εαυτό μας είναι μέσα από τους άλλους αλλά είναι ένας από τους βασικούς -όταν δε φτάνει στην τοξική υπερβολή- καθώς ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον. Η Πολυδούρη εδώ θεωρώ πως κάνει αυτό για το οποίο μίλησα παραπάνω και ανέφερα πως την εκτιμώ: μιλά άφοβα και ανοιχτά για τη δύναμη που της δίνει η αγάπη και ο έρωτας για έναν άνθρωπο ακόμη και αν αυτό σημαίνει πως θα φανεί μελοδραματική και όχι ανεξάρτητη στα μάτια κάποιων. Για άλλη μια φορά μας δείχνει μέσα από τα γραπτά της πως στην αγάπη και στον έρωτα δεν θα έπρεπε να υπάρχουν όρια, εγωισμός και η γνώμη των άλλων γύρω. Όπως έχει γράψει και η Μαρία Καρυτινού «Το ποίημα “Γιατί μ' αγάπησες” είναι ένας ύμνος στον έρωτα, ένα τραγούδι που εκφράζει τη γνησιότητα του συναισθηματικού κόσμου και της ρομαντικής φύσης της Πολυδούρη.»

Κοντά σου

Κοντά σου δεν αχούν άγρια οι άνέμοι.
Κοντά σου είναι η γαλήνη και το φως.
Στου νου μας τη χρυσόβεργην άνέμη
ο ρόδινος τυλιέται στοχασμός.

Κοντά σου η σιγαλιά σα γέλιο μοιάζει
που αντιφεγγίζουν μάτια τρυφερά
κι αν κάποτε μιλάμε, αναφτεριάζει,
πλάι μας κάπου η άνεργη χαρά.

Κοντά σου η θλίψη ανθίζει σα λουλούδι
κι ανύποπτα περνά μες στη ζωή.
Κοντά σου όλα γλυκά κι όλα σα χνούδι,
σα χάδι, σα δροσούλα, σαν πνοή.

With you

With you winds don't blow so wild.
With you I see peace and light.
Around the golden reel of our mind
Furls the roseate inner sight.

With you hush feels like laughing
Where our tender look gleams
And when we talk, is trembling,
Next to us, the idle bliss.

With you sorrow blooms like a flower
And sneaks into life's slough.
With you all is sweet like powder
like a torch, a breeze, a puff.

Το τρίτο της ποίημα προς μετάφραση είναι το «Κοντά σου» αποτελεί άλλο έναν ιαμβικό ύμνο αγάπης από την Πολυδούρη γραμμένο με πλεχτή ομοιοκαταληξία δίνοντας του έτσι μία μουσικότητα. Μιλώντας σε β' πρόσωπο, δίνεται η αίσθηση πως η ποιήτρια ψιθυρίζει τα λόγια αυτά στο αυτί του αγαπημένου της. Καθ' όλη τη διάρκεια του ποιήματος επίσης γίνεται αντιληπτή η παρουσία της φύσης την οποία χρησιμοποιεί η Πολυδούρη για να τονίσει το πως ο έρωτας του αγαπημένου της, επηρεάζει ακόμη και τον κόσμο γύρω τους (*Κοντά σου δεν αχούν άγρια οι ανέμοι...*).

Όσον αφορά τη μετάφραση του συγκεκριμένου ποιήματος, η πλεχτή ομοιοκαταληξία καθιστά ήδη τη διαδικασία δυσκολότερη και εν γένει το ύφος του ποιήματος θυμίζει είναι περισσότερο τραγουδιστό σε σύγκριση με τα υπόλοιπα, προσδίδοντας του μία μορφή περιορισμού ως προς τη μετάφραση. Επίσης, ιδιαίτερη δυσκολία εντοπίστηκε σε συγκεκριμένες φράσεις οι οποίες αποδίδουν έντονες εικόνες όπως για παράδειγμα **τη χρυσόβεργην ανέμη** και **αναφτεριάζει**. Εξαιτίας της απουσίας των συγκεκριμένων φράσεων και λέξεων στη σημερινή γλώσσα, προσπάθησα να μεταφέρω κυρίως τις αντίστοιχες εικόνες στην αγγλική γλώσσα και όχι τόσο το γλωσσικό ύφος της εποχής. Θεώρησα πιο σημαντική την απόδοση των εικόνων και του γενικού νοήματος παρά τη διατήρηση της γλωσσικής ιδιαιτερότητας των ποιητών της Νεορομαντικής Σχολής του 1920. Ερχόμενος σε αντίθεση με το απόφθεγμα «ποίηση είναι αυτό που χάνεται στη μετάφραση»¹, προσπάθησα να διατηρήσω την «ποίηση» αλλά όχι τόσο το πολιτισμικό στοιχείο της εποχής.

¹ Robert Frost

Κῆ ᾿ταν μία νύχτα

Κῆ ᾿ταν μία νύχτα ωραία κα ἰστὴ ματιά σου
κα ἰστ ἀτραγούδια σου. Ἦτανε γλυκιὰ
μία νύχτα στὰ τραγούδια τ ἀπαληά σου
γεμάτη ἀστέρια, νύχτα ξωτικιά.

Ἡμόνη ἀγάπη μέσ ᾿στ ἡμοναξιά σου,
τόσο ὁμορφη, τόσο ὑποβλητικιά,
ἔγινε πάθος μέσα στὴν καρδιά σου,
μέσ ᾿στὴν καρδιά σου τὴν ἐρημικιά.

Ἄχ, τ ἀπαλη ἀτραγούδια σου πο ὑκλαίγαν
Κῆ ᾿τανε τόσο ἀνείπωτα γλυκὰ
κα ἰτῶκρυβαν σεμν ἀκα ἰδὲν τ ὀλέγαν.

Ἄχ, τ ἀπαληά σου τ ἀτραγούδια ποῦνε
θλιμμένα σὰν ἀγάπης μυστικά,
σὰν ἄνθη δακρυσμένα πο ὑσιωποῦνε.

A night

A night of joy in your glance
and your songs. Full of delight
a night in your songs of past
full of stars, a magical night.

The only love in that solitude of yours
of beauty, of awe
into passion in your heart transforms
inside your deserted soul.

Oh, your olde songs cried
so unspeakably sweet they were
humbly they hid it inside.

Oh, how your olde songs are talking
Sadly like secrets of love's affairs
Like blooms who hush weeping

Το τέταρτο ποίημα της ονομάζεται «Κ' ήταν μια νύχτα» και αποτελείται επίσης από πλεχτή ομοιοκαταληξία. Το ποίημα διακατέχεται από ένα νοσταλγικό ύφος, καθώς γίνεται λόγος για το παρελθόν και για το «τότε» (*Ήτανε γλυκιά... [...] τα παλιά σου τραγούδια...*). Φαίνεται έντονα το συναίσθημα της ανάμνησης και της – γλυκιάς εν μέρει – πικρίας του έρωτα και της αγάπης (*Η μόνη αγάπη [...] στην καρδιά σου την ερημικιά*).

Ως προς τη μετάφραση του συγκεκριμένου ποιήματος, δεν αντιμετωπίστηκε κάποια ιδιαίτερη δυσκολία εν γένει πέρα από τη χρήση της λέξης *παλιά*. Η συγκεκριμένη μορφή της λέξης «παλιός – παλιά» γραμμένο με *η* και όχι με *ι*, είναι στοιχείο της γλώσσας της εποχής. Επιχείρησα λοιπόν να αποδώσω αυτό το νόημα της «παλιάς γλώσσας» χρησιμοποιώντας τη λέξη *olde* αντί για *old*, τα οποία αποτελούν το ίδιο νόημα (*old* = παλιός) με το *olde* να προσδίδει ένα πιο αρχαϊζον ύφος.

Σε μία δέσμη από τριαντάφυλλα

Χτες ήτανε μπουμπούκια
σεμνά, δίχως καμάρι κι' υποσχέσεις.
Σήμερα τόσο ωραία
πρωί-πρωί όπως τάειδα, ταράχτηκα...
Μέσ' στο άνοιγμά τους βόσκει
μια βίαιη δύναμη πούνε σαν τη νειότη.
Κ' η νειότη αυτή που τρέχει,
τεντώνει τα σαρκώδη φύλλα ως τόξα
Κι' ως τη ρίζα τ' ανοίγει
και ξεχύνει της πρόκλησης το μύρο,
μόλις μ' ένα φυλλάκι διπλωμένο
την παρθένα ομορφιά τους κρύβει.
Η πεταλούδα θάρθη.
- τ' όνειρο μέσ' στη μέθη τους περνάει.
Το ριγηλό θε να σηκώση φύλλο
και την καρδιά τους θάβρη.
Μα ω της κάμαράς μου
ωραίοι εξόριστοι θα σας παιδέψη
του ονείρου σας η πλάνη.
Το λίγωμά σας μάταιο θα περάση.
Τα μάτια μου ακλουθάνε
της σάρκας σας το αόρατο ανατρίχιασμα
κ' η ερωτική σας νάρκη
με το μύρο περνάει μέσ' στην καρδιά
μου...
Η πεταλούδ' αν είμαι
που σας λείπει, ανοίχτε στων χειλιών
μου
τη λαύρα, τη μισόκλειστη καρδιά σας.
Ή αν θέλετε, θα βιάσω
με μι' άγνωστη λαχτάρα στη γενιά σας
το ανθένιο μυστικό σας,
τη λατρευτή που σας ορθώνει νειότη...
Η ανάσα μου, η πνοή σας
δεν ξέρω τι σας έγυρε τα φύλλα...
τι μούσβησε το φως μέσα στα μάτια...

To a bouquet of roses

Yesterday they were but blossoms
demure, without pride or promises.
Today so nice
early dawn as I saw them, I pothered...
Inside their blooming lurks
a violent force like youth.
and this youth that runs,
stretches its fleshly leaves like bows
And down its roots opens them
and sheds the dare's myrrh,
with a tiny leaf folded
their virgin beauty hides.
The butterfly will fly.
- pass the dream in their insobriety.
Will rise the trembling leaf
and their heart will find.
But ah my chamber's
all you pretty exiled, will pester you
your dream's illusion.
Your craving vainly will pass.
My eyes follow
your flesh's unseen goose bumps
and your erotic mine
with the myrrh crosses in
my heart...
If the butterfl' I should be
which you miss, open on
my lips'
sanctuary, your half-closed heart.
Or if you want, I will haste
with an unknown craving in your time
your floral secret,
the adoring youth which picks you up...
My breath, my puff
I don't know what your leaves crooked...
what took away the light inside my
eyes...

Το παρόν ποίημα «Σε μία δέσμη από τριαντάφυλλα» αποτελεί ένα μεγάλο σχετικά σε έκταση γραπτό της Πολυδούρη στο οποίο λείπει η ομοιοκαταληξία – σε αντίθεση με τη συντριπτική πλειοψηφία των έργων της – και στο οποίο η ποιήτρια αρχικά μιλά γλυκά για τα *μπουμπούκια* τα οποία όμως μετά την τρομάζουν καθώς μεγαλώνουν και της προκαλούν δέος (*Τα μάτια μου ακλουθάνε της σάρκας σας το αόρατο ανατρίχιασμα...*). Καταλήγει να ενσωματώνει και τον εαυτό της σε αυτήν τη περιγραφή παρομοιάζοντας την ίδια με μία πεταλούδα καθισμένη στα άνθη. Στο ποίημα της αυτό η Πολυδούρη δίνει την εντύπωση πως τα άνθη είναι αλληγορία για κάτι άλλο, ίσως για τους νέους και την ορμή της ηλικίας τους.

Στο συγκεκριμένο έργο, ιδιαίτερη δυσκολία αποτέλεσαν κάποια σημεία στα οποία υπάρχει καθαρά προφορικός λόγος όμως εισέρχεται απότομα μέσα στο ποίημα όπως η χρήση του «ω» στον στίχο 17 «[...] Μα ω της κάμαράς μου [...]» το οποίο μεταφράστηκε ως “ah” “[...] But ah my chamber’s [...]”. Στη συνέχεια στον στίχο 26 η Πολυδούρη επιλέγει να κόψει το *α* από τη λέξη *πεταλούδα* και να το «κολλήσει» με τη λέξη *αν* ώστε να ρέει ο λόγος διαβάζοντας το ποίημα εν αντιθέσει της περίπτωσης όπου θα έπρεπε να υπάρξει παύση για ανάσα από όποιον το διαβάζει «η πεταλούδα **παύση** αν είμαι...». Μία αντίστοιχη ένωση φωνηέντων επιχειρήθηκε και στο μεταφρασμένο με τη λέξη *butterfly* και *I* καθώς έφυγε το γράμμα *y* και «κόλλησαν» οι λέξεις φέροντας το αποτέλεσμα “If the butterfl’ I should be...”

Όνειρο

Άνθη μάζευα για σένα
στο βουνό που τριγυρνούσα.
Χίλια αγκάθια το καθένα
κι όπως τα 'σφιγγα πονούσα.

Να περάσεις καρτερούσα
στο βοριά τον παγωμένο
και το δώρο μου κρατούσα
με λαχτάρα φυλαγμένο

στη θερμή την αγκαλιά μου.
Όλο κοίταζα στα μάκρη.
Η λαχτάρα στην καρδιά μου
και στα μάτια μου το δάκρυ.

Μεσ 'στον πόθο μου δεν είδα
μαύρη η Νύχτα να σιμώνει
κ 'έκλαψα χωρίς ελπίδα
που δε στα 'χα φέρει μόνη.

Dream

Collecting flowers for you
on the mountain I was wandering.
Thousands of thorns each drew
and I hurt as they were pricking me.

For your coming I'd long
in the freezing breeze
and my gift I'd hold
cravingly seized

in my warm hug.
My gaze for not nigh.
The longing in my heart
and the tear in my eye.

In all this passion I forgot
the dark of Night drew near
and hopelessly I sobbed
for I did not give them to you my dear.

Το ποίημα «Όνειρο», σύντομο και με πλεχτή ομοιοκαταληξία, εκφράζει μία θλίψη και λύπη λησμονιάς. Έχει έντονο το συναίσθημα πως περιμένει κάποιον να έρθει, όμως αυτός δεν έρχεται (*Όλο κοίταζα στα μάκρη. / Η λαχτάρα στην καρδιά μου / και στα μάτια μου το δάκρυ.*). Η Πολυδούρη επιλέγει να τελειώσει το ποίημα με ένα παράπονο, ένα συναίσθημα λύπης για κάτι που ήθελε να κάνει όμως δεν έκανε (*κ' έκλαψα χωρίς ελπίδα / που δε στα είχα φέρει μόνη*).

Στη συγκεκριμένη μετάφραση, η διατήρηση του μέτρου αποδείχθηκε περίπλοκη καθώς στην ελληνική γλώσσα γίνεται χρήση του Παρατατικού ως χρόνου καθώς δηλώνεται μία διάρκεια στις πράξεις «μάζενα», «τριγυρνούσα». Στην αγγλική γλώσσα όμως αυτό μπορεί να διατηρηθεί μονάχα με τη χρήση του Past Continuous. Εξαιτίας όμως της κατάληξης -ing “wandering”, “pricking”, η ηχητική ροή του ποιήματος χάνεται σε σύγκριση με το πρωτότυπο στην ελληνική γλώσσα.

Έλα γλυκέ...

Έλα γλυκέ, κι' αν φτάνη η νύχτα
και το σκοτάδι δε σ' αρέση,
αστέρινο θαμπό στεφάνι
η αγάπη μου θα σου φορέση.

Στο ταραγμένο μέτωπό σου
αργά τα δάχτυλα θα σύρω
κι' ό,τι είνε πάθος στην καρδιά σου
θ' ανθίση δάκρια και μύρο.

Θα σου καρφώσω ένα λουλούδι
τ' όνειρο πάνω στην καρδιά σου,
θα πλέξω τα ξερά τα φύλλα
με τα κατάχλωρα μαλλιά σου.

Το δέσμιο πόθο μου θ' αφήσω,
μια πεταλούδα ναρκωμένη,
κ' έτσι στα χείλη σου θα νοιώσης
κάτι σα γύρη να σου μένη.

Έλα γλυκέ κι' ας φτάση η νύχτα.
Θα φέγγη η νειότη σου με θλίψη
το σκοτεινό να υφαίνω πέπλο
που ηδονικά θα με καλύψη.

Come dear...

Come dear, and if the night is near
and you don't like the dark,
astral blurry crown
for you my love will craft.

Across your perturbed forehead
my fingers slide slowly I will
and whatever hurts your heart
tears will bloom and myrrh.

I'll pin you a flower
the dream on that heart of yours
I'll tangle the dry leaves
with that lush hair of yours.

My captive passion I'll leave
a sedated butterfly
and thus on your lips you'll feel
like pollen left to dry.

Come dear and let the night near.
Your youth with sorrow will shine
the dark veil I now weave
me voluptuously will hide.

Τέλος, έγινε η επιλογή του ποιήματος «Έλα γλυκέ...» το οποίο αποτελείται από πέντε στροφές με πλεχτή ομοιοκαταληξία και ύφος το οποίο μοιάζει με νανούρισμα ή τραγούδι. Ο τρόπος γραφής κάνει έντονη την αμεσότητα και την ροή, την «κίνηση» του ποιήματος (*Έλα γλυκέ... [...] αργά τα δάχτυλα θα σύρω... [...] Θα σου καρφώσω ένα λουλούδι...*).

Στο συγκεκριμένο ποίημα, η διαδικασία της μετάφρασης δεν έφερε ιδιαίτερες εμπόδια πέρα από λίγες εξαιρέσεις. Για παράδειγμα στον στίχο 4, αντιμετώπισα δυσκολία όσον αφορά τη γενικής μετάφραση της στροφής και των λέξεων οι οποίες πρέπει να έχουν ομοιοκαταληξία. Επέλεξα λοιπόν να μεταφράσω τον στίχο 4 «[...] η αγάπη μου θα σου φορέση.» σε “[...] for you my love will craft.”. Η λέξη *craft* δεν έχει την ίδια σημασία με τη λέξη *φορέση* όμως απέδωσε το νόημα όσο το δυνατόν πλησιέστερα στο πρωτότυπο διατηρώντας επίσης την ομοιοκαταληξία ολόκληρης της στροφής. Κάτι αντίστοιχο συνέβη επίσης στον στίχο 12 «[...] με τα κατάχλωρα μαλλιά σου.» το οποίο αποδόθηκε ως “[...] with that lush hair of yours.” το οποίο μάλιστα αποτελεί την ίδια μορφή ομοιοκαταληξίας με τον στίχο 10 “[...] the dream on that heart of yours.”. Η κτήση η οποία δηλώνεται στην ελληνική γλώσσα με την αντωνυμία **σου** «καρδιά σου», «μαλλιά σου», στην αγγλική αποδόθηκε περιφραστικά “heart of yours”, “hair of yours” αντί για “your heart”, “your hair” διότι ως εν δυνάμει μεταφραστής δεν αντιμετώπισα δυσκολία στην πιστή απόδοση της γλώσσας, έτσι επικεντρώθηκα στην όσο το δυνατότερο πιστή απόδοση του νοήματος και των εικόνων των έργων προς μετάφραση.

Σχολιασμός

Θα ξεκινήσω τον σχολιασμό της πτυχιακής μου εργασίας μιλώντας για το θέμα που επέλεξα και τη συγγραφέα την οποία διάλεξα να μεταφράσω. Η διαδικασία επιλογής θέματος για την πτυχιακή ήταν ένα ζήτημα το οποίο με δυσκόλεψε για καιρό. Θεώρησα πως το θέμα θα πρέπει να είναι κυρίως κάτι το οποίο ενδιαφέρει πραγματικά τον φοιτητή και δε γίνεται μονάχα για ακαδημαϊκό σκοπό. Βάσει αυτού λοιπόν, αποφάσισα πως η πτυχιακή εργασία μου θα είναι επάνω στη μετάφραση κάποιων ποιημάτων της ποιήτριας Μαρίας Πολυδούρη και στη διαδικασία αυτού.

Το έργο της Μαρίας Πολυδούρη αποτελούσε ανέκαθεν ενδιαφέρον όσον αφορά τις λογοτεχνικές μου προτιμήσεις. Η ποιητική της συλλογή διακατέχεται από απόλυτη ειλικρίνεια και ρομαντισμό καθώς προφανώς η πλειοψηφία της αφορά την αγάπη. Ρίχνοντας μία γρήγορη ματιά στην ποίηση της Πολυδούρη ίσως να μοιάζει μελοδραματική και στενάχωρη, όμως, μέσα από μία βαθιά και ουσιώδη ανάγνωση γίνεται εμφανές πως η Πολυδούρη δεν πρεσβεύει τη θλίψη. Δεν είχε ενδιασμούς ούτε φόβους να εκφραστεί ελεύθερα και να μιλήσει για αυτό που η ίδια θεωρούσε αληθινό, δηλαδή την αδυναμία με την οποία καταβάλλει η πραγματική, αμιγής και ανόθευτη αγάπη τον άνθρωπο. Δεν εκφράζει μονάχα την αγάπη της για τον Καρυωτάκη -για τον οποίο έχει τόσο μιλήσει- αλλά και τους άλλους εραστές της. Δείχνει επίσης την αγάπη της για τους φίλους της και τους ανθρώπους κοντά της. Στην ποίηση της φαίνεται η αγάπη της για τη ζωή. Διαβάζοντας τη βιογραφία της, βλέπουμε πως ακόμη και στην πιο αδύναμη κατάσταση της, ήθελε να διασκεδάσει και να απολαύσει όσο χρόνο της είχε απομείνει.

Επιπροσθέτως, δύναται να γίνει αντιληπτό πως η Πολυδούρη ακόμη και στα χειρότερα της ψυχικά, έγραφε με ό,τι υπήρχε πραγματικά μέσα της χωρίς να προσπαθεί να μεγαλοποιήσει το οτιδήποτε «χάριν της ποίησης» Όπως έγραψε και ο Γιάννης Μ.

Τζιμούρτας *«Η Μαρία Πολυδούρη ανάκαλυψε την ποίηση μέσα από το σπαραγμό της μάνας, της αδελφής, της θυγατέρας, της συζύγου. Ανάκαλυψε την ποίηση μέσα από την έκφραση της γυναικάς.»* Πήρε καθημερινά, ανθρώπινα συναισθήματα όπως ο φόβος, η επιθυμία για τον θάνατο, η μελαγχολία, η λύπη ακόμη και κατάθλιψη, η απελπισία, ο χωρισμός, η ματαιότητα, η απουσία ελπίδας και τα στόλισε με τα λόγια της και την ποιητική της ματιά. Μία ποιήτρια αλλά και ένας άνθρωπος ο οποίος κατάφερε να είναι

αυτή που ήταν σε μία εποχή στην οποία δε χώραγαν εύκολα οι δυναμικές γυναίκες οι οποίες αναζητούσαν γνώση, ευχαρίστηση και διασκέδαση.

Στη συνέχεια, όσον αφορά την επιλογή των συγκεκριμένων έργων, η ιδέα βάσει της οποίας έγινε ήταν τα ποιήματα να ανήκουν σε έναν κοινό υποθετικό άξονα χωρίς όμως να επαναλαμβάνεται το ίδιο νόημα. Ο άξονας λοιπόν τον οποίο ακολούθησα ήταν μία συλλογή εκλεκτών ποιημάτων τα οποία λειτουργούν ως αφιέρωση ή αλλιώς «ποιητική καντάδα» σε αγαπημένο πρόσωπο με έντονο το συναίσθημα του έρωτα και της αγάπης (*Μόνο γιατί μ'αγάπησες και Κοντά σου*) αλλά και το συναίσθημα της φιλίας (*Νανούρισμα*).

Βασίζοντας λοιπόν την πτυχιακή αυτή εργασία επάνω σε έναν υποθετικό άξονα, η διαδικασία της μετάφρασης γίνεται σχετικά πιο απλή καθώς είναι εμφανής πλέον ο στόχος της μετάφρασης. Όσον αφορά τον στόχο της μετάφρασης, είναι αυτός ο οποίος «καθορίζει τις μεταφραστικές μεθόδους και στρατηγικές που πρέπει να χρησιμοποιηθούν, για να επιτευχθεί ένα λειτουργικά επαρκές αποτέλεσμα».¹ Ο στόχος λοιπόν της παρούσας μετάφρασης δεν είναι ούτε η πληροφόρηση ούτε η διαπαιδαγώγηση του αναγνώστη επάνω στην ποίηση και το έργο της Μαρίας Πολυδούρη αλλά η ψυχαγωγία και ο λογοτεχνικός εμπλουτισμός του ενδιαφερόμενου μέσα από τα συγκεκριμένα έργα της ποιήτριας. Εξετάζοντας στη συνέχεια τη γλώσσα και το ύφος των πρωτότυπων κειμένων, η ποιήτρια γράφει στη συντριπτική πλειοψηφία με ομοιοκαταληξία χρησιμοποιώντας απλές μεν λέξεις και φράσεις οι οποίες όμως ανήκουν στη γραφή της γενιάς του 1920. Αυτό το γεγονός προσδίδει κάποια δυσκολία στη μετάφραση όσον αφορά την απόδοση του νοήματος όσο πιο πιστά γίνεται. Για παράδειγμα η φράση «*Να περάσεις καρτερούσα*» μεταφράστηκε “*For your coming I’d long*” προσπαθώντας να διατηρηθεί το συναίσθημα και η ατμόσφαιρα την οποία δίνει η λέξη *καρτερούσα* στο ποίημα. Η φράση *long for* δεν αποτυπώνει ιδανικά το ύφος της τότε εποχής, μεταφέρει όμως όσο πιο πιστά γίνεται το συναίσθημα του ποιήματος. Πολλές

Επιπροσθέτως, όσον αφορά τον **δέκτη** στην παρούσα μεταφραστική διαδικασία, φαίνεται πως τα συγκεκριμένα ποιήματα δεν αποτελούν κάποια «ελίτ» κατηγορία ποίησης, όπως και η ίδια η Πολυδούρη ως ποιήτρια είναι απλή και «καθημερινή». Τα

¹ MUNDAY J. (2004), *Μεταφραστικές Σπουδές: Θεωρίες και Εφαρμογές* (μτφ. Άγγελος Φιλιππάτος), Αθήνα: Μεταίχμιο, σ.133

θέματα τα οποία θίγει – όπως η αγάπη, η θλίψη, ο έρωτας και η φιλία – δύνανται να γίνουν κατανοητά από οποιονδήποτε διαβάσει τα έργα αυτά χωρίς να χρήζει ιδιαίτερης μόρφωσης ή λογοτεχνικής παιδείας. Έχοντας λοιπόν αυτό ως δεδομένο, τα ποιήματα μεταφράστηκαν με σκοπό την κατανόηση τους από οποιοδήποτε αγγλόφωνο κοινό ανεξαρτήτως της ηλικίας και παιδείας παρά μόνο του ενδιαφέροντος ως προς αυτά.

Όσον αφορά τη μεταφραστική στρατηγική την οποία ακολούθησα ως προς την ορθή και πιστή μετάφραση των συγκεκριμένων ποιημάτων, βρέθηκα ανάμεσα σε δύο πόλους θεωρίας της μετάφρασης. Από τη μία, του Eugene Nida, βάσει του οποίου επικρατεί μορφική και δυναμική ισοδυναμία. Μέσα από την πρώτη, δίνεται προσοχή στο οποίο μεταφέρεται από το αρχικό κείμενο προς το μεταφρασμένο καθώς «εστιάζεται στη μορφή και στο περιεχόμενο του νοήματος» (Munday, 2004: 78). Όσο για τη δεύτερη, είναι σημαντικό να επικρατεί ισοδυναμία μεταξύ της γλώσσας και του μηνύματος από το αρχικό κείμενο στο μεταφρασμένο. Από την άλλη πλευρά, έχουμε την μεταφραστική θεωρία του Κακριδή, ο οποίος υποστηρίζει πως «πιστή μετάφραση» είναι αυτή μέσα από την οποία επικρατεί η «μεταφορά των πολιτισμικών αξιών του συγγραφέα και όχι του μεταφραστή» (Κακριδής, 2008: 28)². Πατώντας επάνω στη θεωρία του Κακριδή, η γλώσσα και η μορφή δε χρήζουν προσοχής τόσο όσο η απόδοση του νοήματος. Μιλά για ορθότητα στο νόημα και ελευθερία στον λόγο και τη μορφή. Στη διαδικασία της μετάφρασης των έργων για την πτυχιακή μου εργασία, θεωρώ πως έφτασα πιο κοντά στο μοντέλο μετάφρασης του Nida καθώς προσπάθησα όχι μόνο να περάσω το αντίστοιχο νόημα και συναίσθημα το οποίο έχει το πρωτότυπο, αλλά κατέβαλα εξίσου αντίστοιχη προσπάθεια και στη διατήρηση της μορφής, της γλώσσας και του ύφους της ποιήτριας. Σε κάποια σημεία, μάλιστα, γίνεται αντιληπτή και η βασική θεωρία των Jean-Paul Vinay και Jean Darbelnet οι οποίοι μίλησαν για άμεση και έμμεση μετάφραση ή αλλιώς «κατά λέξη» και «ελεύθερη» μετάφραση (Munday, 2004: 101). Στην άμεση μετάφραση αναφέρονται η αυτούσια μετάδοση όρων από τη ΓΠ στη ΓΣ, πιστότητα μετάφρασης σε επίπεδο γλώσσας και ύφους και για «κατά λέξη» μετάφραση. Από την άλλη στην έμμεση μετάφραση γίνεται λόγος για μετατόπιση, ισοδυναμία, προσαρμογή και μετατροπία.

² Κακριδής Ι.Θ (2000). Το μεταφραστικό πρόβλημα. Αθήνα: Εστία

Στα παραπάνω ποιήματα και τις μεταφράσεις τους έχουμε παραδείγματα «κατά λέξη» μετάφρασης όπως «Γιατί μ' αγάπησες» το οποίο μεταφράζεται “Because you loved me”. Άλλο ένα παράδειγμα είναι η ύπαρξη μετατόπισης στο σημείο «Δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες» όπου η αρνητική πρόταση μετατρέπεται σε καταφατική στη ΓΣ με σκοπό τη διατήρηση του νοήματος όσο πιο πιστά γίνεται εφόσον η χρήση αρνητικής πρότασης – δηλαδή ένα γινόταν «κατά λέξη» μετάφραση – δε θα ηχούσε σωστά στην ελληνική γλώσσα.

Επίλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία ξεκίνησε πριν περίπου 6 μήνες ως μία ιδέα μέσα από το ενδιαφέρον μου προς την ποίηση της Μαρίας Πολυδούρη, χωρίς κάποιο αναλυτικό σχεδιάγραμμα ή πλάνο. Κατά τη διάρκεια δουλειάς επάνω στην πτυχιακή, η μετάφραση των ποιημάτων αποδείχθηκε αρκετά πιο δύσκολη από όσο περίμενα καθώς είδα πως η ποίηση δεν είναι απλώς ένα κείμενο το οποίο βρίσκεται υπό μετάφραση. Για να μεταφραστεί ορθά δε φτάνει μονάχα το ενδιαφέρον και η κατανόηση αλλά και κάποια ικανότητα γραφής της ίδιας της τέχνης καθώς ο μεταφραστής λογοτεχνίας δε μεταφράζει απλώς αλλά δημιουργεί με έναν τρόπο ένα καινούριο, δικό του ποίημα με βάσει το αρχικό. Κατανόησα αυτήν τη δυσκολία της λογοτεχνικής μετάφρασης μετά από αρκετές αποτυχημένες προσπάθειες με τα έργα της παρούσας ποιήτριας. Η έλλειψη, όμως, ενός ικανοποιητικού σώματος μεταφρασμένων κειμένων της Πολυδούρη στην αγγλική γλώσσα – ούσα μία αρκετά «άγνωστη» ποιήτρια – δυσκόλεψε αρκετά τη διαδικασία της μετάφρασης.

Σε κάποιες πρώτες δοκιμές, προσπάθησα να εντάξω μία αντίστοιχη γλώσσα με αυτήν την οποία χρησιμοποιεί η ποιήτρια όμως είδα πως δεν ήταν εφικτό καθώς αρχικά η αγγλική δεν είναι μητρική μου γλώσσα και δεύτερον δεν υπάρχει μία ακριβώς αντίστοιχη μορφή της αγγλικής γλώσσας στη γενιά του 1920. Η ομοιοκαταληξία είναι επίσης ένας παράγοντας επιδείνωσης του επιπέδου της δυσκολίας εν γένει. Συγκεκριμένα η ομοιοκαταληξία και οι λέξεις – φράσεις της Πολυδούρη όμως, απαρτίζονται από τον χρωματισμό της δικής της προσωπικότητας και επιρροής της εποχής, καθιστώντας έτσι την ομοιοκαταληξία ακόμη πιο περίπλοκη.

Παρά τις δυσκολίες όμως και έχοντας την απαραίτητη καθοδήγηση και μία συλλογή χρήσιμου υλικού, επιτεύχθηκε η ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Ο στόχος αυτής δεν ήταν μονάχα μία ικανοποιητική μετάφραση – η οποία πάντα θα χρήζει βελτίωσης καθώς η δουλειά του μεταφραστή δεν έχει ποτέ τέλος – αλλά και η μεταφορά των έργων της συγκεκριμένης ποιήτριας στην παγκόσμια γλώσσα, δηλαδή την αγγλική, ώστε κάποτε με τρόπο τινά καταφέρει να διαβαστεί και να εκτιμηθεί τόσο από τον αγγλόφωνο λαό όσο και από τον ελληνικό, ο οποίος ίσως να μην της έδωσε την απαραίτητη αναγνώριση.

Βιβλιογραφία

1. Βιβλία

- Πολυδούρη, Μ. (2001). Τα Ποιήματα. Αθήνα: γράμματα
- MUNDAY J. (2004), *Μεταφραστικές Σπουδές: Θεωρίες και Εφαρμογές* (μτφ. Άγγελος Φιλιππάτος), Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κακρίδης Ι.Θ (2000). Το μεταφραστικό πρόβλημα. Αθήνα: Εστία
- Holmes, J. (1988). *Translated! Paper on Literary Translation and Translation Studies*. Amsterdam: Rodopi
- Vinay, J., & Rondeau, G. (1979). *Vingt-cinq ans de linguistique au Canada: Hommage à Jean-Paul Vinay*. Montréal: Centre éducatif et culturel.
- Darbelnet, J. L. (1977). *Pensee et structure*
- Connolly, D. 1998. *META-ΠΟΙΗΣΗ: 6(+1) Μελέτες για τη μετάφραση της ποίησης*. Αθήνα: Ύψιλον.

2. Λεξικά

- Ρίζος, Γ. (2004). Ελληνοαγγλικό Λεξικό. Αθήνα: Γιάννης Ρίζος
- Μπαμπινιώτης, Γ. 2002. *Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας: Β' Έκδ.*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Baldick, C. (2015). *The Oxford dictionary of literary terms*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.